

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 142 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i midlertidig lov om tilpasninger
i prosessregelverket som følge av utbruddet av
covid-19 mv. (forlengelse)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	11
2	Gjeldende rett	5	6	Merknad til bestemmelsen i lovforslaget	12
3	Bakgrunnen for lovforslaget	6	Forslag til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse)		
3.1	Erfaringer med den midlertidige loven	6			
3.2	Høringen	7			
3.3	Høringsinstansenes syn	8			
4	Departementets vurderinger ...	10			

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 142 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 9. april 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen at midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. gis forlenget varighet.

Den midlertidige loven trådte i kraft 27. mai 2020, og videreførte reglene i midlertidig forskrift 27. mars 2020 nr. 459 om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19. Forskriften opphørte å gjelde 27. mai 2020 som følge av at midlertidig lov 27. mars 2020 nr. 17 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 mv. (koronaloven) ble opphevet. I den midlertidige loven ble det også innført enkelte nye tilpasninger i prosessregelverket, og ytterligere tilpasninger ble innført ved lov 19. juni 2020 nr. 82 om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forkynnelse mv.). Den midlertidige loven ble gitt varighet til 31. oktober 2020.

Ved lov 6. november 2020 nr. 125 om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. ble den midlertidige loven gitt forlenget varighet til 1. juni 2021. I denne proposisjonen foreslår

departementet å forlenge lovens varighet fram til 10. november 2021.

Bakgrunnen for de midlertidige reglene er konsekvensene smitteverntiltakene har for saksavviklingen i justissektoren. Departementet foreslår å forlenge lovens varighet for å sikre en forsvarlig og rettssikker virksomhet i domstolene og justissektoren for øvrig, med bakgrunn i at det fortsatt er nødvendig med tilpasninger som legger til rette for en effektiv saksavvikling, samtidig som smitteverntiltak, anbefalinger og påbud overholdes.

2 Gjeldende rett

Midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. gir regler som supplerer, utfyller og fraviker enkelte regler i blant annet straffeprosessloven, tvisteloven og domstolloven. Formålet med loven er å tilrettelegge for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i domstolene, politiet og påtalemyndigheten mv. ved å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19, jf. § 1.

Det følger av § 3 at retten kan beslutte at rettsmøter helt eller delvis skal holdes som fjernmøter, og at avhør skal gjennomføres som fjernavhør, når

det er nødvendig og ubetenkelig. Bestemmelsen gjelder for rettsmøter i tingrettene, lagmannsrettene og Høyesterett. Så langt det passer gjelder den også for forliksrådene og jordskifterettene. I § 9 gis det adgang til å holde rådslagning og rettsmøte for å avsi dom som fjernmøte, også i saker med meddommere.

Etter § 4 kan visse enedommersaker behandles skriftlig uten at det er krav om samtykke fra partene. Dette gjelder spørsmål om forlengelse av varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 184, jf. § 185, spørsmål om fortsatt internering etter utlendingsloven § 106 b, opprettholdelse eller ileggelse av besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a, unntatt besøksforbud i eget hjem, samt opprettholdelse av midlertidig tilbakekall av førerrett og beslag av førerkort i medhold av vegtrafikkloven § 33 nr. 3. Grunnvilkåret for en beslutning om skriftlig behandling er at behandlingen er forsvarlig.

Det følger av § 5 at lagmannsretten kan beslutte skriftlig behandling eller kombinert skriftlig og muntlig behandling av anke over dom i straffesak som ikke gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Adgangen til å gjøre unntak fra hovedregelen om muntlige forhandlinger i straffeprosessloven § 327 er utvidet sammenlignet med straffeprosessloven § 333. Grunnvilkåret er at behandlingen er forenlig med hensynet til forsvarlig behandling. I § 5 annet ledd angis to situasjoner der partenes samtykke er nødvendig for at retten kan beslutte at saken helt eller delvis skal behandles skriftlig. Dette gjelder hvis smitterisikoen i tilstrekkelig grad kan avhjelpes ved å bruke fjernmøteteknologi, eller anken gjelder avgjørelse om straff eller rettsfølge som nevnt i straffeprosessloven § 2 første ledd nr. 1 for lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år.

Etter § 6 kan Høyesteretts ankeutvalg bestemme at anke over dom i straffesak skal behandles skriftlig når domfelte samtykker til det, sakens spørsmål egner seg for det og skriftlig behandling er forsvarlig. Etter §§ 6 a og 6 b gis det adgang til en noe utvidet bruk av skriftlig behandling i jordskiftesaker.

Videre gir § 6 c en utvidet adgang til tilståelsespådømmelse i tingretten for grove narkotikaovertrедelser som omfatter en meget betydelig mengde, mens §§ 6 d og 6 e inneholder regler om uttrekning og tilkalling av meddommere.

Etter §§ 7, 8, 10, 11 og 12 kan det benyttes midlertidige løsninger for signering av avsigelse av rettslige avgjørelser, rettsboken, rettsforlik og namsboken. Undertegningen kan skje ved bruk

av en betryggende løsning for elektronisk signatur bestemt av Domstoladministrasjonen, jf. § 7 første ledd. Undertegning kan også skje ved at et bilde av avgjørelsens slutning med underskrift sendes til registrering i det aktuelle saksbehandlingssystem, eller ved at avgjørelsens slutning med underskrift skannes og sendes til slik registrering, jf. § 7 annet ledd.

I §§ 12 a og 12 b er det gitt regler om elektronisk forkynnelse og telefonforkynnelse. Bestemmelsene supplerer domstoloven kapittel 9 og øvrig rettergangslovgivning som kommer til anvendelse. Etter § 12 a første ledd kan forkynnelse skje ved at den som skal utføre en forkynnelse, oversender det som skal forkynnes til en digital postkasse eller annen elektronisk adresse. Telefonforkynnelse etter § 12 b går ut på at det som skal forkynnes, gjengis overfor den som skal motta forkynnelsen, over telefon eller ved hjelp av andre kommunikasjonsløsninger for overføring av lyd eller lyd og bilde. Telefonforkynnelse kan bare benyttes når det som skal forkynnes, etter sitt innhold og omfang er egnet for telefonforkynnelse.

Videre inneholder § 12 c regler om overføring av saker mellom sideordnede domstoler, og § 12 d gir riksadvokaten myndighet til å konstituere statsadvokater for inntil ett år.

Etter § 13 kan en fremmed stat fremsette en utleveringsbegjæring ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler. Begjæringen skal ettersendes per post så snart situasjonen tillater det. Fjerde ledd fastsetter at Justis- og beredskapsdepartementet skal foreta rimelige undersøkelser for å sikre at utleveringsbegjæringen er fremsatt av kompetent myndighet i den anmodende staten. Undersøkelsen foretas for å sikre utleveringsbegjæringens autenticitet. Bestemmelsen i § 14 fastsetter at rettsanmodninger kan fremsendes ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler uten at det følger av overenskomst med fremmed stat eller avtale for øvrig. Videre presiseres det at rettsanmodninger fra stater som ikke er EU-medlemmer eller deltar i Schengen-samarbeidet, først skal ettersendes per post så snart situasjonen med utbruddet av covid-19 tillater det.

Til slutt følger det av § 15 annet ledd at loven oppheves 1. juni 2021.

3 Bakgrunnen for lovforslaget

3.1 Erfaringer med den midlertidige loven

Departementets inntrykk av aktørenes erfaring med de midlertidige reglene er at tilpasningene i

prosessregelverket har vært avgjørende for saksavviklingen i domstolene og for opprettholdelsen av domstolenes kritiske samfunnsfunksjon etter utbruddet av covid-19. Gjennom innspill til Domstoladministrasjonen, og som høringene knyttet til de midlertidige reglene har vist, har mange domstoler gitt uttrykk for at de midlertidige reglene har vært helt nødvendige for deres mulighet til å gjennomføre saker samtidig som smitteverntiltakene overholdes. Særlig har reglene som gir en utvidet adgang til fjernmøte og fjernavhør vært viktige for å få avviklet flere saker. Også i perioder uten de mest inngripende smitteverntiltakene har reglene vist seg å være viktige for å kunne avvikle saker i domstolene.

Smitteverntiltakene har ført til en mindre økning i både saksbehandlingstid og restanser i tingrettene. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i meddomsrettssaker økte med om lag én uke fra 2019 til 2020. Saksbehandlingstiden var likevel kortere enn i både 2017 og 2018. Videre økte saksbehandlingstiden i sivile tvistesaker med kun et fåtall dager fra 2019 til 2020. Når det gjelder restanser, har det vært en mindre økning i både meddomsrettssaker og tvistesaker. Økningen fra 2019 til 2020 har vært på om lag 250 og 100 saker for henholdsvis meddomsrettsaker og tvistesaker. For begge sakstyper var antall restanser vesentlig høyere i både 2016, 2017 og 2018. Uten de midlertidige reglene ville mange flere saker ha blitt utsatt. Reglene har således bidratt til at både saksbehandlingstiden og antall restanser har økt mindre enn hva de ellers ville ha gjort.

3.2 Høringen

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 18. desember 2020 på høring et forslag om endringer i prosessregelverket (signaturløsninger, forkynnelse mv.), med høringsfrist 26. januar 2021. Høringsnotatet omhandlet forslag om å videreføre enkelte av reglene i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som permanente regler. Høringen tjente også som grunnlag for å fremme forslag om en eventuell ny forlengelse av den midlertidige loven om tilpasninger i prosessregelverket, for det tilfellet at situasjonen knyttet til covid-19 skulle tilsi at det var behov for å foreslå midlertidige regler forlenget utover 1. juni 2021. I høringsnotatet er det vist til at varigheten av en eventuell forlengelse må vurderes i lys av smittesituasjonen, og at det antas at det i så tilfelle vil være hensiktsmessig å fremme forslag om en forlengelse til 1. desember 2021.

Høringsbrevet og høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Tingrettene
Jordskifterettene

Barneombudet
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert kriminalitet

Digitaliseringsdirektoratet
Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
Domstoladministrasjonen
Forbrukerklageutvalget
Fylkesmennene (Statsforvalterne fra 1. januar 2021)

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
Generaladvokaten
Husleietvistutvalget
Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker
Kontoret for voldsoffererstatning
Krigsadvokatene for Nord-Norge
Krigsadvokatene for Sør-Norge
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Norges institusjon for menneskerettigheter
Parkeringsklagenemnda
Politidirektoratet
Politidistriktene
Politiets sikkerhetstjeneste
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten

Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn
Sametinget
Sekretariatet for konfliktrådene
Spesialenheten for politisaker
Statens barnehus
Statens innkrevingssentral
Statens sivilrettsforvaltning
Statsadvokatembetene
Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og trygghetstjenester
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Økokrim

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø

Advokatforeningen
Akademikerne

Amnesty International Norge
 Den norske Dommerforening
 Den norske Helsingforskomité
 Dommerfullmektigforeningen
 Forsvarergruppen av 1977
 Gatejuristen
 ICJ-Norge
 Juridisk rådgivning for kvinner
 Juristforbundet
 Jussbuss
 Jussformidlingen i Bergen
 Jusshjelpa i Nord-Norge
 Landsforeningen for voldsofre
 Landsorganisasjonen i Norge
 Norsk Journalistlag
 Norsk Presseforbund
 Norsk Redaktørforening
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Politiets Fellesforbund
 Politijuristene
 Posten Norge
 Pressens offentlighetsutvalg
 Rettspolitisk forening
 Røde Kors
 Statsadvokatenes forening
 Stine Sofies Stiftelse
 Straffedes organisasjon i Norge
 Støttesentrene for kriminalitetsutsatte
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Følgende høringsinstanser innga hørings svar:

Advokatforeningen
 Agder lagmannsrett
 Asker og Bærum tingrett
 Aust-Agder jordskifterett, Lista jordskifterett,
 Marnar jordskifterett, Nedre Telemark
 jordskifterett, Vestfold jordskifterett og
 Øvre Telemark jordskifterett
 Bergen tingrett
 Borgarting lagmannsrett
 Brønnøysundregistrene (uten merknader)
 Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og
 straffeprosess
 Domstoladministrasjonen
 Eidsivating lagmannsrett
 Forsvarsdepartementet
 Finnmark jordskifterett, Helgeland jordskifterett,
 Lofoten og Vesterålen jordskifterett Nord-
 Troms jordskifterett, Ofoten og Sør-Troms
 jordskifterett og Salten jordskifterett
 Fredrikstad tingrett og Halden tingrett
 Frostating lagmannsrett
 Gulating lagmannsrett
 Helse- og omsorgsdepartementet (uten
 merknader)

Husleietvistutvalget (uten merknader)
 Høyesterett
 Hålogaland lagmannsrett
 Klima- og miljødepartementet (uten merknader)
 Landbruks- og matdepartementet
 Nordland politidistrikt
 Norges institusjon for menneskerettigheter
 Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og
 Norsk Journalistlag
 Oslo byfogdembete
 Oslo politidistrikt
 Oslo statsadvokatembeter
 Oslo tingrett
 Parkeringsklagenemnda
 Politidirektoratet
 Politiets sikkerhetstjeneste (uten merknader)
 Riksadvokaten
 Rogaland statsadvokatembeter
 Samferdselsdepartementet (uten merknader)
 Skattedirektoratet
 Statsadvokatenes forening
 Stavanger tingrett
 Stine Sofies Stiftelse
 Sør-Trøndelag tingrett og Fosen tingrett
 Utenriksdepartementet (uten merknader)
 Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett
 og Nord-Gudbrandsdal jordskifterett
 Økokrim
 Øst politidistrikt
 Østfold jordskifterett og Akershus og
 Oslo jordskifterett

3.3 Høringsinstansenes syn

I høringsnotatet 18. desember 2020 ble det blant annet foreslått at de midlertidige reglene om signaturløsninger, avsigelse av rettslige avgjørelser og nye forkynningsformer skulle videreføres som permanente regler. Høringen viser at det generelt er stor oppslutning om disse forslagene, selv om enkelte høringsinstanser stiller spørsmål ved behovet for, og kommenterer innretningen på telefonforkynningsreglene. Spørsmålet om en forlengelse av disse reglene som midlertidige er ikke kommentert særskilt av høringsinstansene, men den generelle støtten til å innføre reglene som permanente må kunne tas til inntekt for at en forlengelse av reglene i sin midlertidige form og under forutsetningen av at situasjonen med covid-19 gjør det nødvendig, også støttes.

Det var få høringsinstanser som uttalte seg overordnet om forslaget om en mulig forlengelse av den midlertidige loven utover 1. juni 2021. *Høyesterett* uttalte at de støtter løsningen om at de midlertidige reglene forlenges utover 1. juni 2021

dersom smittesituasjonen gjør det nødvendig. Det var ingen høringsinstanser som ga uttrykk for at den midlertidige loven ikke bør forlenges utover 1. juni 2021 dersom situasjonen med covid-19 tilsier at det er behov for det.

Høringsnotatet omhandlet også departementets foreløpige vurderinger av permanente regler om en utvidet adgang til fjernmøter og fjernavhør. Det ble foreslått permanente hjemler for å holde rettsmøter om votering og domskonferanser og domsavsigelse som fjernmøte. Departementet så det imidlertid slik at det var behov for nærmere utredning for å få et bedre grunnlag for å foreslå å innføre permanente regler som for øvrig utvider adgangen til fjernmøter og fjernavhør, og ba om innspill til dette. Høringsinnspillene som gjelder spørsmålet om forlengelse av den midlertidige loven, er derfor hovedsakelig knyttet til reglene om fjernmøte og fjernavhør. Det var bred støtte til at en utvidet adgang til fjernmøter og fjernavhør skal utredes nærmere og eventuelt innføres. Flere høringsinstanser uttrykte behov for at de midlertidige reglene om fjernmøte- og fjernavhøradgangen bør forlenges dersom situasjonen med covid-19 tilsier det.

Politidirektoratet, Oslo politidistrikt og Statsadvokatenes forening ga uttrykk for at det er ønskelig at fjernmøte- og fjernavhørsreglene forlenges utover 1. juni 2021. *Politidirektoratet* viste til at etterslepet av hovedforhandlinger som ble utsatt og endret i 2020, antakelig vil være en god stund for politi- og påtalemyndighet, særlig når porteføljen for øvrig skal få sin alminnelige behandling og hovedforhandlinger her skal gjennomføres. Politidirektoratet mente på denne bakgrunn at reglene burde forlenges betydelig lenger enn 1. juni 2021. *Statsadvokatenes forening* ga samtidig uttrykk for at arbeidet med å få på plass regler av mer permanent karakter burde prioriteres.

Domstoladministrasjonen antok at det må tas høyde for at enkelte smitteverntiltak fortsatt vil gjelde etter 1. juni 2021, og at reglene om fjernmøte og fjernavhør derfor bør videreføres av hensyn til domstolenes saksavvikling under den pågående koronapandemien. *Fredrikstad tingrett og Halden tingrett* uttalte at de i påvente av at det blir gjennomført en systematisk utredning av reglene om fjernmøter og fjernavhør, og en helhetlig evaluering av virkningene av den økte bruken av fjernmøteteknikken, slutter seg til at reglene i den midlertidige loven forlenges utover 1. juni 2021 dersom situasjonen med covid-19 tilsier det. *Landbruks- og matdepartementet* sluttet seg også til departementets tilnærming til spørsmålet om forlengelse av lovens varighet.

Oslo tingrett uttalte følgende:

«Oslo tingrett støtter [...] forslaget om å utvide adgangen til fjernmøter og fjernavhør i sivile saker, og er positive til forslaget om en mer helhetlig evaluering av virkningen av økt bruk av fjernmøter og fjernavhør også i sivile saker. Erfaringen så langt er at det ikke er stor uenighet mellom partene vedrørende slike spørsmål, men dette kan ha sammenheng med at pandemisituasjonen har gjort aktørene mer samarbeidsvillige enn det som kan forventes i en normalsituasjon, slik det også antydes på side 3 i høringsnotatet. Oslo tingrett støtter derfor forslaget om å forlenge de midlertidige reglene om fjernmøte og fjernavhør i sivile saker ut over 1. juni 2020, dersom smittesituasjonen tilsier det, slik at det også kan høstes noe mer erfaringer før ordningene gjøres permanente.»

Asker og Bærum tingrett uttalte seg også om behovet for forlengelse av den midlertidige loven:

«For øvrig tror vi at det i lys av den digitale utviklingen og forventninger ellers i samfunnet nok vil være et behov for at man på sikt kan åpne for at flere typer rettsmøter i større grad kan gjennomføres helt eller delvis digitalt. Også før pandemien ble fjernavhør av vitner i praksis benyttet i langt større utstrekning enn hva loven kan gi inntrykk av. Vi er derfor enige at spørsmålet bør utredes nærmere. I første omgang bør de midlertidige bestemmelsene videreføres, så lenge det er behov for særlige tiltak som følge av smittevern. Som vi pekte på i vår høringsuttalelse av 13. august 2020 til spørsmålet om forlengelse av den midlertidige covid-19 loven, er det viktig med en forlengelse som gir en lang nok planleggingshorisont. Domstolene er avhengige av å beramme saker fremover i tid og trenger i den sammenheng å vite hvilke virkemidler vi har til disposisjon i lenger tid enn bare noen få måneder.»

Som det er redegjort for i punkt 1, ble den midlertidige loven gitt forlenget varighet fra 31. oktober 2020 til 1. juni 2021. Forslaget om forlengelse av lovens varighet var på høring med frist 15. september 2020. Bakgrunnen for forslaget om forlengelse av lovens varighet var også her at smittesituasjonen ble ansett slik at domstolene og justis-sektoren sannsynligvis ville måtte forholde seg til nasjonale og lokale smitteverntiltak i tiden etter lovens opprinnelige opphørsdato, som var

31. oktober 2020. På dette tidspunktet ga mange høringsinstanser uttrykk for at tilpasningene i prosessregelverket hadde vært helt nødvendige for en effektiv og forsvarlig saksavvikling i domstolene og i andre deler av justissektoren, og at det var behov for å opprettholde tilpasningene. Et klart flertall av høringsinstansene var i denne høringen positive til at den midlertidige loven ble gitt forlenget varighet. Ingen av høringsinstansene gikk mot forslaget, men behovet for visse endringer ble påpekt av enkelte høringsinstanser. Se nærmere Prop. 7 L (2020–2021) punkt 3.3.

4 Departementets vurderinger

Om den midlertidige lovens varighet uttalte justiskomiteen følgende i Innst. 275 L (2019–2020) på side 3:

«Komiteen vil vise til at de foreslåtte bestemmelsene i Prop. 94 L (2019–2020) er unntaksbestemmelser som vedtas fordi landet står i en krisesituasjon. Komiteen mener lovens varighet bør være kortere enn regjeringen foreslår. Komiteen mener det er tilstrekkelig med en varighet på fem måneder, og at regjeringen på nytt må fremme sak for Stortinget dersom behovet og begrunnelsen for denne midlertidige loven fremdeles er til stede.»

Departementet mener at det er et klart behov for å videreføre loven utover 1. juni 2021.

Flere av smitteverntiltakene som har vært og fortsatt er pålagt av myndighetene, har betydning for domstolenes virksomhet og gjennomføring av rettsmøter – som normalt i stor grad innebærer fysisk oppmøte. For eksempel vil det ved tilfeller av smitte, symptomer eller karantene hos aktørene være et klart behov for regler som legger til rette for at arbeidsoppgaver og gjennomføring av rettsmøter kan skje uten fysisk oppmøte. Også kravene om fysisk avstand vanskeliggjør gjennomføringen av fysiske rettsmøter, avhengig av antallet aktører og rettssalenes størrelse.

For tiden gjelder det både landsdekkende smitteverntiltak og en rekke inngripende lokale tiltak. Med bakgrunn i Helsedirektoratet og FHIs vurderinger av smittesituasjonen vinteren 2021 er det departementets oppfatning at utviklingen av smittesituasjonene er uforutsigbar, og at det er risiko for at det fremdeles vil være pågående utbrudd i Norge i perioden rundt og etter 1. juni 2021. Departementet oppfatter at det er flere usikkerhetsmomenter som tilsier at tilpasningene i

den midlertidige loven ikke bør opphøre å gjelde 1. juni 2021. Dette gjelder blant annet forekomsten av mer smittsomme virusvarianter og en forverring av smittesituasjonen som følge av disse. Videre gjelder dette vaksineringsens effekt på smittespredningen, beskyttelse mot å bli smittet og om den beskytter mot nye virusmutanter. Helsedirektoratet og FHI gir uttrykk for at mange eldre, risikogrupper og helsepersonell trolig vil være vaksinert i løpet av våren 2021. Store deler av befolkningen vil likevel antakelig ikke være vaksinert 1. juni 2021. Selv om disse har lavere risiko for alvorlig forløp av covid-19, kan det likevel være risiko for mange sykehusinnlagte ved et stort smitteutbrudd. I tillegg synes det å måtte legges til grunn at det er risiko for forsinkelser i vaksineleveranser, noe som kan medføre at det vil være færre vaksinert i risikogruppene enn planlagt 1. juni 2021. Covid-19 anses å være en trussel mot folkehelsen fram til en tilstrekkelig andel av befolkningen er immune ved vaksinasjon, og smitteverntiltak er nødvendige for å beholde pandemien under kontroll. Departementet oppfatter det for øvrig også slik at selv om immuniteten i befolkningen styrkes gjennom vaksinasjon, kan det være behov for å videreføre grunnleggende smittevernråd, slik at kontaktreducerende og mobilitetsreducerende tiltak fortsatt vil være nødvendige fremover.

Departementet anser det på denne bakgrunn som sannsynlig at domstolene og andre aktører i justissektoren vil måtte forholde seg til både nasjonale og lokale smitteverntiltak også i tiden etter 1. juni 2021, noe som gjør at det er behov for å forlenge lovens varighet. Når det gjelder domstolene, må det også tas høyde for at smittesituasjonen lokalt kan forverres på kort tid. Også uten nevneverdig forverring eller lokale utbrudd må det antas at situasjonen i domstolene vil være preget av at dommere eller aktører må avstå fra fysisk oppmøte på grunn av symptomer, smitte eller karanteneplikt, og at krav om fysisk avstand vil medføre behov for tilpasninger for å kunne gjennomføre rettsmøter.

Departementet mener at det ikke er noen rettssikkerhetsmessige betenkeligheter av betydning ved at de midlertidige reglene om tilpasninger i prosessregelverket gis forlenget varighet, slik pandemisituasjonen nå er. Det er fastsatt i den midlertidige loven § 1 at formålet er å tilrettelegge for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i domstolene, politiet og påtalemyndigheten mv. ved å avhjelpe konsekvensene av utbruddet av covid-19. Gjennomgående for reglene i loven er at de kan anvendes som et supplement, en utfylling eller

kan fravike prosessregler når det er nødvendig og forsvarlig. Høringene i september 2020 og ved årsskiftet, og erfaringene med loven så vidt departementet er kjent med, jf. punkt 3, gir ikke inntrykk av at det skulle være rettssikkerhetsmessige utfordringer ved anvendelsen av bestemmelsene, selv om det har kommet enkelte avklaringer i rettspraksis når det gjelder rammene for anvendelsen av enkeltbestemmelser.

Det er departementets klare utgangspunkt at den midlertidige loven ikke skal gis lengre varighet enn behovet tilsier. Tilfellet for situasjonen slik den er nå, er at smittetallene ikke har stabilisert seg, men tidvis er økende, og at det har forekommet nye virusmutasjoner. Det er innført strengere tiltak både på lokalt og nasjonalt nivå gjennom mars måned. Smittesituasjonen framover er uforutsigbar. Dette tilsier etter departementets syn både at det fortsatt er behov for midlertidige regler for å opprettholde saksavviklingen i domstolene og justissektoren for øvrig, og at det må antas at behovet vil gjøre seg gjelde et stykke fram i tid.

Ved vurderingen av forslag til nytt opphørstidspunkt gjør det seg gjeldende et viktig praktisk forhold knyttet til muligheten for en ytterligere forlengelse dersom pandemisituasjonen skulle tilsi det. Departementet vil i den anledning vise til at Stortinget ikke er samlet i perioden fra 19. juni til oktober, og derfor som utgangspunkt ikke kan vedta en eventuell ytterligere forlengelse i denne perioden. Smittesituasjonen er som kjent uforutsigbar, og det vil etter departementets syn være uheldig om det fastsettes en opphørsdato som medfører at det ikke er mulig å vedta en ytterligere forlengelse av loven. Dersom det skal legges opp til en opphørsdato som sikrer dette, må opphørstidspunktet fastsettes ut fra at det er tilstrekkelig tid til komitebehandling av lovforslaget, første- og annengangsbehandling i plenum, og til at lovvedtaket kan sanksjoneres i statsråd og tre i kraft innen loven opphører å gjelde. I og med at Stortinget konstitueres for første gang etter årets valg, antar departementet at et forslag basert på forutsetningen om at loven ikke skal opphøre uten en mulighet for ytterligere forlengelse, bør være at loven gis varighet til 10. november 2021. Samtidig ser departementet at å fastsette en opphørsdato til 10. november 2021, kan fremstå som langt frem i tid. Alternativet kunne være å foreslå en forlengelse til 1. september, eller en annen dato som ligger forut for at Stortinget er samlet. Ved et slikt forslag ville det imidlertid være behov for en løsning som sikrer at loven ikke opphører å gjelde dersom pandemisituasjonen fortsatt tilser at det

er et behov for den. En slik løsning kunne en tenke seg i form av en hjemmel for Kongen til å vedta forlengelse inntil Stortinget er samlet og selv kan ta stilling til saken. En slik regulering vil på den annen side kunne møtes med den betenkeligheten at det gis fullmakter til regjeringen utover det ordinære.

Departementet mener at det mest hensiktsmessige er å foreslå en forlengelse til 10. november 2021. At opphørstidspunktet fastsettes til 10. november, har åpenbart en praktisk begrunnelse. Samtidig vil en slik varighet etter departementets syn være i tråd med det behovet som smittesituasjonen nå, og utsiktene for smittesituasjonen, tilsier. Covid-19 innebærer en trussel mot folkehelsen fram til en tilstrekkelig andel av befolkningen er immune mot pandemien. Smittesituasjonen er uforutsigbar, og det er, som nevnt, usikkerhet knyttet til nye virusmutanter og flere forhold som gjelder vaksineringsen. For å holde pandemien under kontroll, opprettholdes smitteverntiltak. Dette tilsier etter departementets syn at det bør tas høyde for at det fram til november vil være behov for regler som gjør det mulig å opprettholde virksomheten i domstolene og i justissektoren.

Da den midlertidige loven ble forlenget i november 2020, ble dette gjort ved å vedta lov 6. november 2020 nr. 125 om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. Denne loven fastsetter i § 1 at den midlertidige loven om tilpasninger i prosessregelverket skal gjelde til 1. juni 2021. Videre ble det i § 2 fastsatt at midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket § 15 annet ledd skulle endres fra å fastsette at loven oppheves 31. oktober 2020, til å fastsette at loven oppheves 1. juni 2021. For ordens skyld nevnes at lov om forlengelse av den midlertidige loven del II fastsetter at loven gis virkning fra 31. oktober 2020. Departementet foreslår i denne proposisjonen å forlenge den midlertidige lovens varighet ved å foreslå en endring i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket § 15 annet ledd, slik at loven skal oppheves 10. november 2021.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

En forlengelse av den midlertidige loven vil bidra til at domstolene kan gjennomføre flere saker enn de ellers kunne ha gjort som følge av smittesituasjonen. De midlertidige tilpasningene i lovverket vil forsterke effekten av andre tiltak regjeringen

har satt i verk for å øke saksavviklingen og nedbygge restansene i domstolene. I 2020 fikk domstolene 35 mill. kroner til teknisk utstyr for å kunne gjennomføre flere digitale rettsmøter. Samme år ble det bevilget 39 mill. kroner til midlertidige dommerstillinger. I statsbudsjettet for 2021 ble det bevilget 71 mill. kroner til de dømmende stillingene, og stillingene ble gjort permanente.

De økonomiske konsekvensene av forlengelse av den midlertidige loven er begrensede, og vil i flere tilfeller innebære besparelser for staten. Eventuelle merutgifter som følger direkte av den midlertidige loven dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjett-rammer.

6 Merknad til bestemmelsen i lovforslaget

Til § 15

Annet ledd fastsetter at loven oppheves 10. november 2021. Dersom loven skal forlenges utover dette, krever det et nytt lovvedtak.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag
til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger
i prosessregelverket som følge av utbruddet av
covid-19 mv. (forlengelse)

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. gjøres følgende endring:

§ 15 annet ledd skal lyde:

Loven oppheves *10. november 2021*.

II

Loven trer i kraft straks.
